

Chyby v psaní z psycholingvistického hlediska **Posudek bakalářské práce**

Bakalářská práce **Jany Křivánkové** pojednává o problému, o němž se dosud v české lingvistice – pokud vím – nepsalo, tedy o analýze chyb v psaní, a to z psycholingvistického hlediska. Zpracování tohoto tématu se jeví jako náročný úkol, a to zejména z toho důvodu, že k němu existuje jen velmi málo literatury (navíc často obtížně dostupné).

Práce je členěna do několika částí. Nejprve autorka pojednává o mluvené produkci a čtenáře seznamuje s dvěma modely produkčního procesu a s typologií řečových chyb, z níž tyto modely vycházejí. Poté se její pozornost obrací k psaní a k typům chyb, které se v něm objevují. Těžiště práce je pak srovnání chyb mezi mluvenou a psanou produkcí. Důležitou součástí práce je rovněž vlastní korpus sesbíraných chyb v psaní a jeho základní statistické zpracování.

Hlavní problémy práce jsou dle mého názoru zaviněny tím, že si autorka na její napsání vyhradila jen velice málo času. To mělo přes opětovné úpravy na základě připomínek vedoucího práce vliv na stylovou a pravopisnou podobu textu. Především to však způsobilo nemožnost důslednějšího rozboru nasbíraných chyb, ne zcela promyšlené vztažení chyb v psaní k modelům mluvené, resp. psané produkce, a také neobeznámenost s další odbornou literaturou než tou, která byla uvedena v zadání práce (včetně toho, že autorka pojednává o Garrettově modelu, aniž by si přečetla samotné Garrettovy texty). Práce tak zůstává kdesi na půl cesty – na jednu stranu přináší vcelku zajímavý materiál, z něhož bude možné vycházet i při dalších sondách do dané problematiky, na stranu druhou tento materiál nevyužívá tak, jak by to poctivá práce vyžadovala.

K samotnému textu mám dvě principiální poznámky:

1. Korpus dat se bohužel zaměřuje pouze na chyby na nejnižších úrovních textu, tj. vlastně pouze na překlipy. Z toho dle mého názoru může vyplývat její tvrzení, že „hlavní rozdíl [mezi psanou a mluvenou produkcí] tkví v závěrečné fázi produkce“ (s. 43). Ve chvíli, kdy se totiž analyzují pouze jednotky, které se projevují až v závěrečné fázi produkce, není možné zjistit, jak je tomu ve fázích předchozích. Jinými slovy, autorka na základě nasbíraných dat může pouze tvrdit, že se psaní a mluvení liší v závěrečné fázi produkce, nemůže však už činit závěry o fázích předchozích (a to ani o tom, zda jsou tyto fáze psaní a mluvení společné jako takové, ani o tom, zda se v jednotlivých fázích psaní a mluvení nějakým způsobem neliší).
2. Korpus, který autorka prezentuje, není ve svém principu pro chyby v psaní jako takové reprezentativní. To je způsobeno metodou sběru – chyby byly excerpovány z „internetových komunikačních domén a sociálních sítí“ (s. 35). Je sice pravda, že pisatelé v těchto doménách své psaní nekontrolují tolik jako v jiných případech (což je zřejmé už jenom z poměrně vysoké incidence chyb), na druhou stranu je však nepochybné, že i zde ke kontrole dochází a chyby bývají alespoň do určité míry opravovány. Jinými slovy, korpus sestává pouze z chyb neopravených a nezachycuje chyby, které opraveny byly. Můžeme přitom předpokládat, že se opravené a neopravené chyby ve svém skladbě alespoň zčásti liší (například odhaduji, že pisatel opraví chybu způsobenou

špatným prstokladem – např. když místo *opice* napíše *iouce*; ale také chyby jiné, lexikální, morfologické či syntaktické, protože zásadně narušují možné porozumění textu). Toto samo o sobě nepovažuji za chybu práce (ostatně, žádný z textů věnovaný chybám v psaní, který znám, opravené chyby nezaznamenává) – podotýkám to však jen proto, že je třeba si této nereprezentativnosti být vědom při vyvozování závěrů.

Bakalářská práce Jany Křivánkové mohla být z výše uvedených důvodů značně lepší, ale požadavky kladené na tento typ práce splňuje. Navrhuji hodnocení mezi **velmi dobrou a dobrou**.

V Praze dne 31. srpna 2011

Mgr. Jan Chromý, Ph.D.